



❖ عنوان پژوهش: شناسایی منابع نوین به منظور پایداری مالی نظام تأمین اجتماعی		
❖ نوع پژوهش:		
توسعه‌ای □	بنیادی □	کاربردی ■
❖ نوع خروجی حاصل از انجام پژوهش:		
سند سیاستگذاری □	گزارش کارشناسی □	طرح پژوهشی ■

لازم به ذکر است در چارچوب پژوهشی موسسه عالی پژوهش تأمین اجتماعی، منظور از طرح پژوهشی، سند سیاستگذاری و گزارش کارشناسی به شرح ذیل است:

«طرح پژوهشی»

طرح پژوهشی یکی از انواع قالب‌های تولید علمی محسوب می‌شود که منطبق با اصول علمی روش تحقیق انجام می‌شود.

«سند سیاست‌گذاری»

«سند سیاست‌گذاری»، گزارشی کوتاه، بی‌طرفانه و موجز در پاسخ به یک سؤال مشخص یا راجع به یک مسئله خاص است که استاندارد صلاحیت برای تهیه سند سیاست‌گذاری، افراد خبره هستند. این گزارش شامل سه بخش زیر می‌شود: بخش اول که به آن «خلاصه مدیریتی» خواهیم گفت، بر روی جلد گزارش، ضمن بیان مشکل در یک یا دو سطر، به ارائه راهکارهای اجرایی منطقی برای آن در حداکثر نصف صفحه می‌پردازد. بخش دوم که گزارش اصلی را تشکیل می‌دهد و در ۳ تا ۵ صفحه مطابق چارچوب تعیین شده تهیه می‌شود، «پیشنهادات سیاست‌گذاری» نامیده می‌شود. بخش سوم که به تحلیل دقیق موضوع و ارائه اسناد پشتیبان آن می‌پردازد، «یادداشت سیاست‌گذاری» نام دارد. هر یک از این سه بخش برای اهداف خاص و مخاطبان ویژه خود تهیه می‌شوند.

«گزارش کارشناسی»

شامل ارائه یک گزارش کامل در خصوص یک موضوع خاص موردنظر است که به یک فرد مجری با سطح صلاحیت حداقل «محقق» واگذار می‌شود تا حداکثر طی ۳ ماه، گزارش مورد نظر را منطبق با فرمت ارائه‌شده تهیه و ارائه نماید.

«تعریف سطح خرد/متوسط/کلان»

طرح خرد- طرحی است که از حیث مبلغ سه برابر حد نصاب معاملات خرد موسسه می‌باشد.

طرح متوسط- طرحی است که از حیث مبلغ از معاملات خرد فراتر بوده و حداکثر ده برابر سقف حد نصاب معاملات خرد موسسه می‌باشد.

طرح کلان- طرحی است که از حیث مبلغ از سقف معاملات متوسط فراتر باشد.

❖ توصیف و بیان مسئله:

در بسیاری از کشورهای جهان، بخش اعظم هزینه‌ها و مزایای پرداختی تأمین اجتماعی از محل حق بیمه‌های دریافتی از بیمه‌شده، کارفرما و دولت تأمین مالی می‌شود و در صورتیکه حق بیمه‌های دریافتی، هزینه‌های آن را پوشش ندهد، معمولاً دولت این کسری از مالیات جبران می‌کند. البته در برخی کشورها مانند استرالیا، دانمارک و نیوزلند، بخش عمده هزینه‌ها و مصارف تأمین اجتماعی با مالیات پوشش داده می‌شود. پس از جنگ جهانی دوم، هزینه‌های تأمین اجتماعی به‌طور قابل توجهی افزایش یافت که تغییرات جمعیتی، گسترش ریسک‌های تحت پوشش بیمه‌ها، سخاوتمندی در پرداخت مزایا، افزایش هزینه درمان و افزایش بیکاری، از جمله مهم‌ترین دلایل این افزایش هزینه بوده است. لذا بسیاری از کشورها برای کاهش هزینه‌ها و حفظ پایداری مالی نظام تأمین اجتماعی دست به تغییر و اصلاح سیستم خود کردند.

سازمان تأمین اجتماعی ایران، با پوشش بیش از ۵۵ درصد جمعیت به عنوان بزرگترین صندوق بیمه‌ای کشور، به صورت مستقل از سازمان مالیاتی عمل می‌کند که بر اساس ماده ۲۸ قانون سازمان تأمین اجتماعی، منابع درآمدی آن به صورت زیر است:

۱- حق بیمه به میزان سی درصد مزد یا حقوق که هفت درصد آن به‌عهده بیمه‌شده و ۲۰ درصد به‌عهده کارفرما و سه درصد توسط دولت تأمین خواهد شد؛

۲- درآمد حاصل از وجوه و ذخایر و اموال سازمان؛

۳- وجوه حاصل از خسارات و جریمه‌های نقدی مقرر در قانون سازمان تأمین اجتماعی؛

۴- کمک‌ها و هدایا.

مطابق سالنامه آماری سازمان، بیش از ۹۰ درصد درآمد سازمان از محل حق بیمه‌های دریافتی تأمین می‌شود که متأثر از مسائل جمعیتی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، قوانین و مقررات، فرآیند نظام تصمیم‌گیری و ... است. در سال‌های اخیر، افزایش تورم، افزایش نرخ بیکاری، افزایش امید به زندگی، پدیده سالمندی جمعیت و همچنین تصویب قوانینی سخاوتمند با بار مالی زیاد، منجر به شکافی عمیق میان درآمد و هزینه‌های سازمان و عدم پایداری در نظام تأمین مالی آن شده است. البته هزینه‌های تأمین اجتماعی ناشی از همه‌گیری ویروس کووید-۱۹ نیز در دو سال گذشته بر این مسائل و بحران‌ها دامن زده است.

در بسیاری از مطالعات و پژوهش‌های انجام‌شده، پیشنهادات و اصلاحات بسیاری برای کاهش هزینه‌های سازمان مطرح شده است، اما کاهش مصارف آن به تنهایی راهگشا نخواهد بود؛ لذا ایجاد و شناسایی منابع درآمدی نوین به منظور افزایش منابع سازمان، به بهبود عملکرد، عبور از بحران و حفظ پایداری مالی آن کمک خواهد کرد.

❖ اهداف مورد نظر برای تحقیق:

◀ هدف اصلی



شناسایی منابع درآمدی نوین به منظور پایداری مالی بیمه‌های اجتماعی

اهداف فرعی

- ۱- بررسی علل عدم پایداری در نظام تأمین اجتماعی ایران و جهان بر اساس سه نوع نظام تأمین مالی اندوخته گذاری کامل، جزئی و توازن هزینه با درآمد
- ۲- شناسایی منابع درآمدی نوین در نظام تأمین اجتماعی ایران بر اساس اقدامات دیگر کشورهای پیشرو
- ۳- نحوه تأثیر منابع شناسایی شده بر منابع و مصارف و پایداری نظام تأمین اجتماعی ایران
- ۴- ارائه بسته سیاستی متناسب با منابع نوین شناسایی شده

❖ زمینه‌های استفاده و کاربرد نتایج تحقیق (کاربست آن در سازمان تأمین اجتماعی یا حوزه رفاه و تأمین اجتماعی):

سازمان تأمین اجتماعی و سایر صندوق‌های بیمه‌ای

❖ محدوده مکانی و محدوده زمانی

کشور

❖ شرح خدمات مورد انتظار:

۱. بررسی مهمترین علل شکاف میان درآمد و هزینه‌ها در نظام تأمین اجتماعی ایران و جهان
۲. اقدامات کشورهای جهان جهت ایجاد منابع درآمدی نوین برای نظام تأمین اجتماعی خود
۳. ارائه راهکارها و شناسایی منابع درآمدی جدید در نظام تأمین اجتماعی ایران
۴. بررسی اثرات منابع شناسایی شده بر منابع و مصارف و در نهایت پایداری تأمین اجتماعی

❖ خروجی‌های موردانتظار :

ارائه گزارشی در خصوص شرح خدمات مذکور؛

❖ محدودیت‌ها و موانع احتمالی پیش رو:

❖ مدت زمان حدودی اجرای پروژه (ماه):

۱۰ ماه

❖ سطح مورد نظر برای اجرای طرح:

خرد متوسط کلان